

ČOVEK IZ DIOGENOVOG KLUBA: Piščev pogovor

Evo kako je došlo do ovih priča.

U devedesetim, Stiven Džons je uredio antologiju pod nazivom *Dark Detectives: Adventures of the Supernatural Sleuths*, posvećenu potkategoriji *weird tale* u kojoj se detektivi u tradiciji Šerloka Holmsa ili Filipa Marloua laćaju slučajeva u kojima ima natprirodnog ili čudnog. Knjiga je predstavila Vilijam Houp Hodžsonovog Karnackija Nalazača duhova, Menli Vejd Velmanovog Džona Tanstona, Hari D'Amura Klajva Barkera i Martija Bernsa Džeja Rasela. U lupa-i-kolac poslu su, takođe, Džon Sajlens Aldžernona Blekvuda, Fergus O'Brin Antonija Bučera, Van Helsing Brema Stokera (i Krisa Robersona – ali *ne* i Stivena Somersa), Molder i Skali iz *Dosijea X*, Karl Kolčak Džefa Rajsa (i Dena Kertisa, Ričarda Metisona, Darena Makgevina i Dejvida Kejsa), i gomila likova iz stripa, kako poznatih (Dr Strejndž, Betmen u određenim raspoloženjima), osrednje kulturnih (*Phantom Stranger*, *Zatana*) ili opskurnih (zna li neko za Kursitora Duma? Ili za Dr Trinesticu?).

Stiv me je zamolio da dam svoj doprinos knjizi. Pustiću njega da vam opiše šta se sledeće desilo. „Nakon što sam Kimu objasnio da će knjiga biti tematski postavljena oko labavo sastavljene hronologije, smislili smo koncept (verovatno pod uticajem čaša vina i piva) da bi bilo zabavno da imamo jedan slučaj, kao-serijski, koji bi bio istraživan tokom vekova, a od strane mnogih likova koje je prethodno kreirao u ranijim romanima i pričama. Te bi priče onda bile razasute među delima koje ostali pisci prilože za knjigu.“ Pošto je deo toga kad pišete detektivske priče to da možete da napišete čitav serijal – osim ako, kao E.K. Bentley, ne počnete sa knjigom pod naslovom *Trentov poslednji slučaj* – moj plan je bio da napravim serijal koji bi bio nazvan „Sedam zvezda“ i u kome bi bili detektivi o kojima sam pisao u ranijim romanima ili pričama. Viktorijanska selekcija („Srce mumije“) ponovo posećuje avanturistu Čarlsa Boregarda i novinarku Ketrin Rid, koji su se pojavili u *Ano Drakula*; međuigra iz Los Anđelesa u vreme Drugog svetskog rata („Nevolje sa Barimurom“) koristi anonimnog naratora (jasno, varijaciju na temu Filipa Marloua Rejmonda Čendlera) koji se našao u lavkraftovsko-čendlerovskom pastišu nazvanom „Krupna riba“; „savremeni“ odeljak iz devedesetih („Mimsi“) neka je vrsta nastavka mog romana *Kvorum*, i tu se pojavljuje londonska privatna detektivka/samohrana majka Seli Rods, itd.

„Jedini problem“, kaže Stiv, „bio je taj što Kim nije imao okultnog detektiva koji bi pokrивao period iz sedamdesetih. Naravno da to nije bio problem za Kima, koji se jednostavno vratio svojim prvim pokušajima pisanja iz vremena dok je još bio školarac i iznova oživeo lik šepurećeg čoveka koji pati od amnezije, Ričarda Džepersona, zajedno sa njegovom upečatljivom pomoćnicom Vanesom i bivšim pandurom Fredom Ridžentom. Inspirisan takvim televizijskim likovima kao što su Džejson King, *Osvetnici*, Doktor Hu Džona Pertvija i romanima Pitera Saksona i Frenka Larije, Džeperson je zvanični debi imao u noveli „Predstava na kraju doka“ u mojoj antologiji iz 1997. godine, *Dark of the Night: New Tales of Horror and the Supernatural*.“ Nakon toga, Džeperson se dalje pojavljivao u pričama sakupljenim ovde. Zahvalnost i zasluge idu Stivu i ostalim urednicima koji su ih naručili, uredili i objavili (i ponovo ih objavili). „Ne moraš biti lud...“ po prvi put se pojavila u Stivovoj *White of the Moon: New Tales of Madness and Dread*; „Grad sutrašnjice“, „Golem iz Sohoa“ i „Serijska ubistva“ bile su objavljene na SciFi.com sajtu, koji baš nedostaje, a uređivala ga je Elen Datlou; „Egipatska avenija“ je bila u *Embrace the Mutation* Vilijama Šefera i Bila Šiena, inspirisana ilustracijama Dž.K. Potera; i „Jajoglavi“ je objavljen u *Night Visions II*, koju je uredio Bil Šien. Priča „Čovek koji je sišao sa voza duhova“ originalno je napisana za ovu zbirku.

Čovek iz Diogenovog kluba nije sasvim kompletiran Ričard Džeperson. Uz oklevanje sam izbacio „Bijafranskog bankarskog službenika“, epizodu iz „Sedam zvezda“ za koju je uopšte i oživiljen: u njoj su značajni trenuci iz istorije Diogenovog kluba (smrt Ričardovog mentora, Edvina Vintropa), ali je previše povezana sa celokupnom pričom da bi dobro funkcionisala samostalno. *Dark Detectives* je i dalje u prodaji, a možete i da nađete ceo serijal, plus još neke povezane priče (samo dve se preklapaju sa ovom knjigom) u britanskom džepnom izdanju *Sedam zvezda*. Osim toga, nastavljajući sa navikom da prikazujem alternativne verzije svojih likova (za to možete da okrivite Majkla Murkoka, ili „Imaginary Stories“ kuće *DC Comics*), Ričard i Diogenov klub se pojavljuju u alternativnom vremenskom toku u „The Man on the Clapham Omnibus“ u *The Second Time Out Book of London Short Stories*, koju je uredio Nikolas Rojl, i u „Who Dares Wins: Anno Dracula 1980“, deo mog dugačkog dela-u-nastajanju *Džoni Alukard*, na sajtu *Dr Shade Laboratory* (johnnyalucard.com) koji hostuje ljupka Mora Makhju.

Da se vratimo, odakle je Ričard stigao?

Kao što je Stiv rekao, iz mojih prvih pokušaja da pišem. Rastao sam tokom sedamdesetih – što je verovatno očigledno iz ove knjige. Kao školarac i kasnije student univerziteta, pisao sam eseje, drame, priče, pokušavao da pišem romane, pastiše, humor, skečeve, dugačka pisma, scenarije, stripove, tračeve, filmografije, prikaze knjiga i filmova, članke, popunjavao sam praznine u fanzinima, pisao tekstove za pesme, predstave, monologe, mjuzikle itd. Skoro sve od toga je bilo za bacanje, premda sam ponešto pokazao prijateljima. Do ranih osamdesetih, izvodili su moje drame i pevali pesme po mojim tekstovima, čak i dok sam polako dospevao do malo ozbiljnijih publikacija. Ništa od navedenog nije neobično: učite da pišete tako što pišete, i morate da proizvedete milion reči čistog đubreta pre nego što bilo gde stignete. Ja sam sa svojim smećem počeo rano. Možda sad i ne mislite da sam nešto posebno, ali – *verujte mi* – kao klinac sam bio mnogo, mnogo gori.

Kad mi je bilo jedanaest, 1970-71. godine, pisao sam „komade“ – površne adaptacije Univezalovih ili Hamerovih horor filmova grubo sastavljenih tokom časova drame u srednjoj školi Dr Morgan. Nemojte odmah da se podrugljivo smeškate – Stiven King je počeo tako što je svoju „novelizaciju“ *Klatna strave* Rodžera Kormana delio po igralištu. Kao i Univerzal i Hamer, brzo sam stigao do nastavaka: nakon *Drakule* na jednoj strani, usledio je *Povratak Drakule*. To nije bila adaptacija, premda nije bilo ni neke naročite originalnosti: priča je bila o engleskom paru na medenom mesecu koje onda maltretira Drakula (još jedan lik koji se dosta pojavljivao u mojim delima) u Transilvaniji. Jedan zamak sam opisao tako što sam naveo da ima „tornjeve koji odišu zlom“, što objašnjava zbog čega ovde neću predstaviti još svoje tinejdžerske proze. Naši heroji su bili Ričard Džeperson, sveznajući okultista, i njegova nova supruga Vanesa. Pred nekim prijateljima iz odeljenja, ja sam igrao Drakulu, a Brajan Smedli – koji je kasnije napisao muziku za neke od mojih pozorišnih pokušaja, uključujući *The Gold-Diggers of 1981* i skoro legendarnu „Rock Rock“ (sa Judžinom Bernom i Nilom Gejmenom) – bio je Ričard Džeperson. Dr Morgan je bila muška škola, tako da nije nikakvo čudo što onaj ko je određen da igra Vanesu nije na mene ostavio dovoljno jak utisak da upamtim ko je to bio.

U ranim sedamdesetim, otkucao sam punu knjigu priča o Ričardu Džepersonu, u kojima se motao oko još vampira, mumija, oko golema, zombija u bikiniju (trebalo bi da se sastavim i tu priču ponovo napišem), tajnog društva, izgubljenih civilizacija i slično. U tim pričama je pokupio neke od sporednih likova koji su i dalje tu – bliski pomoćnik Fred Ridžent, turobni velški inspektor Prajs, egzotična Zarana (prvobitno je bila drevnoegipatska princeza, premda mi se više dopada kao striptizeta) – i ideju da je deo „proširene porodice“ lovaca na duhove. Godine 1973. napisao sam čak i roman, *Neverovatni dr Leon Teodor Karel*, u kome je on bio epizodni lik: glavni lik je bio mađioničar iz mjuzik hola oživiljen kroz

stotinu godina kao herojski vampir (izmešao sam premise *Adam Adamant Lives!* i *Blacula*). Najbolje što se može reći o ovom delu jeste da sam ga završio – čak sam ga poslao i izdavaču (koji mi ga je vratio). Nakon toga sam se bavio nekim drugim stvarima. Čisto sumnjam da sam i na trenutak pomislio na Ričarda dok se nisu pojavili *Dark Detectives* – mada, sad kad o tome razmislim, Čarls Boregard, glavni lik iz serijala *Ano Drakula*, bio je u sekvencama prisećanja *Neverovatnog dr...*, tako da mi se to tokom godina uvlačilo u dela. Lekcija glasi: nikad ništa ne bacajte.

Osim što sam ja porastao i više me nisu impresionirali odišući tornjevi, stvari su se za Ričarda promenile između 1973. i 1997. godine. Za početak, rešio sam da on i Vanesa nisu u braku: jer sam želeo da imaju odnos kao Stid i gospođa Pil. I imao sam pozadinu za njegove avanture. U knjigama iz serijala *Ano Drakula* i u drugim čudnim pričama (kao što je „Angel Down, Sussex“), radio sam na istorijatu Diogenovog kluba, sponzora nekoliko generacija mojih likova-istražitelja. To je naročito bilo korisno za „prenesi dalje“ zaplet u „Sedam zvezda“. Klub potiče iz priča Artura Konana Dojla o Šerloku Holmsu (pročitajte „Grčkog prevodioca“ ukoliko želite da vidite prvo pojavljivanje), ali su moju verziju posebno inspirisali Bili Vajlder i L.A.L. Dajmond u *Privatnom životu Šerlaka Holmsa*, gde je to misteriozna, arogantna britanska tajna služba odgovorna za predstavljanje eksperimentalne podmornice kao čudovište iz Loh Nesa. Kao i na Alana Mura u *Ligi izuzetnih džentlmena*, i na mene su uticale biografije Tarzana i Doka Sevidža koje je uradio Filip Hoze Farmer, sa kompleksnim porodičnim stablima fiktivnih likova drugih ljudi. Toga je manje u ovim pričama nego u *Ano Drakula* – premda vam sleđuju ekstra poeni za prepoznavanje Karnackog, Fleksmena Loua, ser Henrija Merivejla i još jednog ili dvojice ostalih, da i ne spominjemo ako znate u kojim mojim delima možete da sretnete Miru Ševu, generala Skinera, Stejsi Kotril i Heder Vilding (*neki* od odgovora su u „beleškama“). U pozajmljene likove koji iskoče ovde a ima ih i u drugim Njumenovim (ili Njumen-Bernovim) delima spadaju i pukovnik Moran i narednik Grimšo.

Kada sam stvarao Ričarda, nisam o njemu razmišljao kao o „tipičnom“ liku iz sedamdesetih. To nije samo zato što mi je bilo jedanaest godina: ni o Seli Rods nisam razmišljao kao o liku iz osamdesetih/devedesetih kad sam je kreirao, ali mi se sada čini da su priče u kojima se ona pojavljuje ukorenjene u tim decenijama. Kad sam se vratio Ričardu, video sam da je *veoma* momak iz sedamdesetih, i primetio sve uticaje koje je kasnije Stiv istakao, i potrudio se da ubacim još i više. Neki su ostali dovoljno poznati da dalje objašnjavanje nije neophodno: *Osvetnici*, serija iz šezdesetih dobro upamćena u sedamdesetim (i nastavljena u *Novim osvetnicima*), i raznorazne inkarnacije Šerlok Holms, doktor Hu ili Džejms Bond franšiza (čak i *Scooby-Doo 'y Mystery, Inc.*). Ali, u toj mešavini koja formira Džepersona i njegov svet, manje su ponavljane britanske televizijske serije: priče o okultnim detektivima kao što je *Ace of Wands* (omiljena malog Nila Gejmna – o mađioničaru koji rešava slućajeve, a zove se Tarot i ima sovu po imenu Ozimandijas) i *The Omega Factor* (ESP i špijunske stvarćice iz 1979. godine, sad ima na DVD-u) i Viktorijana kao *Rivali Šerlaka Holmsa* (sa Donaldom Plezensom kao Karnackim u jednoj epizodi) i *Supernatural* Roberta Milera (o instituciji pripovedaća, Klubu prokletih). Dok su Kolumbo, Maklaud, Kolćak, Rokford i ostali bili uposleni u Americi, britanska televizija je imala detektive, pandure i špijune poput Džejsona Kinga (igrao ga je Piter Vajngard u *Department S* i u luckastijoj seriji-nastavku *Džejson King*), Markera (Alfred Berk u *The Public Eye*), Kalana (Edvard Vudvord – najbolja špijunska serija ikad, zvanićno!), Barloua i Vota (Stratford Džons i Frenk Vindzor, koji su počeli u realistićnim serijama kao što su *Z Cars* i *Softly Softly*, a onda prešli na prekopavanje istorijskih dokaza o Džeku Trboseku i Ričardu III), Pola Templa (Frensis Metjuz), *The Incredible Robert Baldick* (sjajan pilot koji je pisao Teri Nejšn, a u njemu igrao Robert Hardi), Edija Šstringa (Trevor Iv) i *The Professionals*.

Takođe, police kod V.H. Smita su bile prepune džepnih izdanja od trideset penija u kojima su se mešali krimić i okultno, često sa neodređenim kontrakulturnim primesama i kraće od 120 strana: serijal Roberta Larija o Drakuli (počeo je, kao i Ričard Džeperson, sa nastavkom nazvanim *Povratak Drakule*), knjigama Frenka Larije o Ovenu Orijetu (*Doktor Orijent, Ledi Sativa*), žestokim knjigama Filipa Hozea Farmera *Image of the Beast* i *Blown*, serijalom Pitera Saksona „Guardians“ (*The Haunting of Alan Mais, The Killing Bone*, itd), usamljenim „Markusom Obedajom Misterijem“ Ričarda Tejta (*For the Dead Travel Fast*), antologijama koje su uredili Majkl Peri i Piter Hejning, *Demons by Daylight* Remzija Kempbela (koji je počeo sa pisanjem u sličnom dobu kao i ja – i bio znatno bolji u tome) i palpičnim delima-bez-nastavaka *New English Library* kao što su *Night of the Vampire* ili *Village of Blood*. To su stvari koje sam čitao u sedamdesetim, i koje su se prelivale – zajedno sa modom, muzikom, hranom, politikom, vicevima, dizajnom enterijera (u dnevnoj sobi smo imali fotelje na naduvavanje, a zidovi su bili pokriveni slikama isečenim iz nedeljnih dodataka), stavovima, frizurama, skandalima, žargonom – u mojoj podsvesti, i to tokom godina kad uopšte nisam razmišljao o pisanju o Ričardu Džepersonu. Kad sam mu se ponovo vratio, sve te stvari su izronile na površinu, i ispunile njegov svet. Većina priča je počela tako što sam razmišljao o nekim aspektima sedamdesetih ili o starinskim okultnim krimićima sa kojima sam želeo da se poigram – arkade ostale kraj mora (sećam se da sam radio sa dioramom potpuno istom kao što je ona u kolekciji o egzekucijama u „Predstavi na kraju doka“) i vrsta huliganizma kakvog ima u NEL knjigama popularnim u mojoj školi (*Skinhead* i slično, pisao ih je Ričard Alen – autor, pod drugim imenom, romana *Count Dracula and the Virgins of the Undead*), promene u tonu britanske pornografije, kampovi za ispiranje mozga a u zakucima u slikovitim pejzažima, kao u *The Prisoner*, nešto smešteno u voz (u TV seriji iz šezdesetih Lorens Pejn je kao Sekston Blejk rešavao misteriju u vozu), velike podzemne strukture koje eksplodiraju na kraju svakog Bond filma i slično.

Sedamdesete su bile jake, ali i smrknute: glam rok i trodnevna nedelja, misije na Mesecu i Votergejt, *Čovek koji je pao na Zemlju* i *Rat zvezda*. Nisam zaista shvatio mnogo toga u vreme dok se dešavalo, ali stalno me vuče tamo – pretpostavljam da se svako tako oseća u vezi sa dekadom u kojoj je imao između deset i dvadeset godina, ali sedamdesete zaista jesu bile ne-sasvim-uobličena era, između otvorenosti ludih šezdesetih i ugnjetavanja gvozdenih osamdesetih.

Ričard Džeperson je bio tamo. Zna šta se zaista desilo. A sada to znate i vi.

Kim Njumen